

Høringsnotat

Utarbeidet av Norges Bondelag
16. desember 2011

Meld. St. 9

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Landbruks- og matpolitikken

Velkommen til bords

NORGES BONDELAG

Norges Bondelags høringsnotat av Meld. St. 9 ”Landbruks- og matpolitikken – Velkommen til bords”**Innhold**

1	Innledning.....	3
2	Matsikkerhet.....	3
2.1	Produksjonsmålet.....	3
2.2	Trygg mat og dyrevelferd.....	5
2.3	Jordvern.....	4
3	Importvern.....	6
4	Jordbruksforhandlinger og inntekt.....	7
4.1	Inntektsmålsetting.....	7
4.2	Jordbruksforhandlingsystemet.....	7
4.3	Budsjettoverføringer.....	7
5	Investeringsvirkemidler.....	7
6	Norge som matnasjon.....	8
7	Næringsutvikling - Bygdenæringer.....	9
8	Landbruk over hele landet.....	11
9	Miljø.....	12
9.1	Miljø og arealressurser i landbruket.....	12
9.2	Økologisk landbruk.....	13
10	Klima og energi.....	13
10.1	Klima.....	13
10.2	Energi.....	14
11	Areal og eiendomspolitikken.....	14
11.1	Arealgrenser i odels- og konsesjonsloven.....	14
11.2	Eierform.....	14
11.3	Odelsloven, innsnevring av odelskretsen og odelsfrigjøring.....	14
11.4	Jordleieavtaler.....	15
11.5	Delingsforbudet og prisregulering for landbrukseiendom.....	15
12	Skogbruk.....	15
13	Reindrift.....	16
14	Rekruttering og kunnskap.....	17
14.1	Rekruttering og likestilling.....	17
14.2	Kompetanse og utdanning.....	18
14.3	Forskning.....	18
15	Forenkling og forvaltning.....	18

1 Innledning

Regjeringen presenterte 2. desember 2011 Melding til Stortinget (Meld. St. 9. (2011-2012)) om landbruks- og matpolitikken. Meldingen skal behandles av Stortinget i løpet av våren og vil legge sentrale premisser for framtidig landbruks- og matpolitikk, herunder føringer for kommende jordbruksoppgjør.

Formålet med dette notatet er å gi en oversikt over de viktigste forslagene i den nye landbruks- og matmeldinga slik at en har et grunnlag for arbeidet med meldingen i organisasjonens høringsprosess, i debatt og annet påvirkningsarbeid.

Det er ikke forsøkt å lage et komplett sammendrag over meldingas 300 sider.

Den nye Stortingsmeldinga setter 4 overordnede mål for den norske landbruks- og matpolitikken:

- Matsikkerhet
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskaping
- Bærekraftig landbruk

Matsikkerhet	Landbruk over hele landet	Økt verdiskaping	Bærekraftig landbruk
Økt bærekraftig matproduksjon	Sikre bruk av landbruksarealer	Konkurransedyktige verdikjeder og robuste enheter	Beskytte arealressursene
Trygg mat og fullverdig kosthold	Styrke og bidra til sysselsetting og bosetting	Gode kompetansemiljø	Produksjon av miljøgoder
Ivareta forbrukerinteresser	Politikk tilpasset regionale muligheter og utfordringer	Konkurransedyktige inntekter	Sikre naturmangfold
Norge som konstruktiv internasjonal aktør			Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen
Videreutvikle Norge som matnasjon			Redusere forurensingen fra jordbruket

2 Matsikkerhet

2.1 Produksjonsmålet

Meldinga slår fast at all mat som omsettes i Norge skal være trygg og den skal ha høy kvalitet. Meldinga legger til grunn følgende ambisjon for matproduksjonen:

”Regjeringen vil, innenfor de gitte handelspolitiske rammer, legge til rette for økt produksjon av jordbruksvarer som det er naturgitt grunnlag for og som markedet etter-spør slik at selvforsyningsgraden kan opprettholdes om lag på dagens nivå.”

Produksjonen skal skje på en miljømessig bærekraftig måte, og så langt som mulig med grunnlag i norske ressurser som grovfôr og beite. Meldinga understreker koblingen mellom aktiv matproduksjon og produksjon av fellesgoder. Meldinga uttrykker at det er et mål å øke utnyttningen av utmarksbeiteressursene i norsk husdyrproduksjon. Regjeringen er bekymret for at areal gror igjen i marginale områder og foreslår konkret å fjerne produksjonskravet for beite og grovfôr for å kunne motta kulturlandskapstilskudd. I praksis betyr dette at det holder å kjøre over med beitepusser en gang i vekstsesongen og være berettiget dette tilskuddet (Dagens sats 191 kr/daa). Det påpekes at jordbruksnæringen fortsatt skal ha en god produktivtetsvekst.

Sjølforsyningsgraden er drøftet, og meldinga viser til at de vil beholde dagens beregningsmetode som viser en sjølforsyningsgrad på 50 % i 2010, der import av kraftfôrråvarer ikke inngår i beregningen.

2.2 Jordvern

Regjeringen påpeker at det er viktig med et sterkt jordvern og en politikk som utnytter jordbruksarealet. Den anerkjenner at landet har knappe dyrka ressurser, og at det å dyrke opp ny jord, som for eksempel myr og skog, kan ha negative konsekvenser for klimaet. I tillegg ligger en stor del av de dyrkbare ressursene i Nord-Norge eller høyt over havet, slik at den er mer egnet for gras- enn kornproduksjon.

For å ta vare på dyrka mark vil Regjeringen opprettholde det nasjonale jordvernmålet, som innebærer en årlig omdisponering av dyrka mark på 6000 dekar (opprinnelig 5 700 dekar per år). For å styrke jordvernet skal plan- og bygningsloven brukes som verktøy for å redusere omdisponeringen:

- Det skal hvert fjerde år utarbeides *nasjonale forventninger* til kommunal- og regional planlegging, som skal fremme bærekraftig utvikling og der vern av bl.a. jordressursene og kulturlandskapet er viktige føringer. Disse skal følges opp i planleggingen, og legges til grunn for statens deltakelse. De første nasjonale forventningene ble vedtatt juni 2011.
- Regional planlegging er styrket i loven, og gir sterke føringer på kommunal planlegging
- Det er innført krav om kommunal planstrategi, der langsiktig arealbruk skal drøftes
- Det er innført *hensynssoner* for å synliggjøre ulike arealinteresser, og disse kan benyttes til blant annet til å ivareta jordvernet

Det legges opp til videre forsterking av jordvernens hensynet i statlige planretningslinjer, som er en videreføring av de rikspolitiske retningslinjene. Det er aktuelt å innføre en egen statlig planretningslinje for jordvern med geografisk differensiert politikk. Fylkesmannens rolle i å følge opp jordvernens hensynet i plan- og bygningsloven ovenfor kommunene skal vektlegges, både gjennom veiledning og innsigelser, og gjennom klagerett i dispensasjonssaker. Regjeringen mener at plan- og bygningsloven er et bedre verktøy enn en vernehjemmel i jordlova, og vil satse på informasjonstiltak overfor hele befolkningen, og mot forvaltning i alle ledd.

2.3 Trygg mat og dyrevelferd

Dyrehelse og trygg mat

Meldinga slår fast at norsk dyrehelse er i verdenstoppen og vi er i en gunstig situasjon når det gjelder uønskede fremmedstoffer og smittestoffer i mat. På mat- og dyrehelseområdet legger internasjonale avtaler en stor del av rammene for regelverket, og en betydelig del av EØS-avtalen gjelder dette området. Norges påvirkningsmuligheter på EU-systemet har blitt vanskeligere etter bl.a. iverksettelse av Lisboa-traktaten. Det vil derfor arbeides for å finne tilpasninger til disse nye utfordringene. Regjeringen vil arbeide for at internasjonalt dyrehelsesregelverk fortsatt skal gi et nasjonalt handlingsrom; dette er viktig for å opprettholde dyrehelse som et fortrinn for norsk landbruk. Mulighet til å videreføre nasjonale erstatningsordninger for pålagte bekjempelsestiltak vil bli vektlagt i dette arbeidet.

Forebyggende tiltak skal vektlegges gjennom hele matproduksjonskjeden. En restriktiv holdning til bruk av legemidler til dyr vil videreføres.

Meldinga understreker at det nødvendig å være bevisst sammenhengen mellom landbrukets konkurransekraft og mattrygghet, dyrevelferd og andre samfunns-goder. Høye standarder på disse områdene er avgjørende for landbrukets legitimitet, samtidig bør det legges sterkere vekt på nytteverdien av regelverket veid opp mot kostnadene for næring og forvaltning. Regjeringen vil legge vekt på å utnytte det nasjonale handlingsrommet som EØS-avtalen gir slik at Norge ikke får et mindre fleksibelt regelverk på matområdet enn andre EØS-land.

Dyrevelferd

Det slås fast at dyrevelferden i Norge er god, men det er noen utfordringer, for eksempel stigende tap av sau på beite og det er også en rekke utfordringer knyttet til driftsformer og infrastruktur i norsk husdyrproduksjon. Regjeringen vil oppsummere status for dyrevelferden i Norge og utarbeide en handlingsplan med prioriterte tiltak for det videre arbeidet med dyrevelferden. Regjeringen forventer at aktørene viser åpenhet om produksjonsforhold og dyrevelferd i de enkelte produksjoner. En merkeordning for dyrevelferd av en høyere standard enn det som kreves i regelverket er under utredning i EU. Regjeringen vil foreløpig prioritere arbeidet med å opprettholde og videreutvikle generell god dyrevelferd i norske husdyrbesetninger fremfor å etablere en egen merkeordning.

Fjørfe-næringa fremheves særlig. For denne næringa er begrensninger i tilgangen på avlsmateriale en utfordring, og det fremholdes at næringa må selv ta ansvar for å påvirke utviklingen av avlsmaterialet og i større grad iverksette tiltak for å redusere omfanget av skader. Myndighetene vil også i sterkere grad ta i bruk de virkemidler som er tilgjengelig gjennom det nye dyrevelferdsregelverket for å ansvarliggjøre næringa. Regjeringen vil gjennomgå dyrevelferdskravene for produksjon av slaktekylling.

Regjeringen vil foreta en egen gjennomgang av pelsdyrnæringa og komme tilbake til Stortinget om saken.

Plantehelse – såvarer

Regjeringen vil fremme samarbeid mellom næring, forvaltning og forskningsmiljøer for å sikre en bærekraftig og sunn planteproduksjon. Økt bruk av integrert plantevern skal gi mindre avhengighet av kjemiske plantevernmidler. Det anerkjennes at klimaendringer, resistens mot kjemiske plantevernmidler og utfordringer for småkulturer med tilgang på plantevernmidler, tilsier at det vil være betydelige utfordringer for å nå mål om redusert bruk og risiko ved plantevernmidler, samtidig som mål om god plantehelse, høyt avlingsutbytte og kvalitet skal sikres. Innsatsen rettes mot å finne alternativ er til kjemiske plantevernmidler.

Det kan være aktuelt å innføre et forbud mot enkelte stråforkortningsmidler i Norge for å redusere bruken og risikoen knyttet til bruk av plantevernmidler. Det er også behov for å utvikle kornsorter med forbedret resistens mot fusarium.

Det vises til at klimaendringer gjør såvareproduksjonen sårbar. I tillegg til etablering av en ordning for beredskapslagring av såkorn, så pekes det på behov for en helhetlig gjennomgang av situasjonen på såvareområdet både for såkorn og andre såvarer for å se på muligheten for å sikre en stabil tilgang til såvarer i fremtiden.

Resirkulering av næringsstoffer

Økt bruk av avfallsbaserte produkter som slam og biorest i gjødsel og jordforbedringsprodukter, er et viktig tiltak for resirkulering og god utnyttelse av næringsstoffer i landbruket. Det er en målsetting å stimulere til resirkulering av næringsstoffer og reduserte utslipp til luft og vann. Regjeringen vil arbeide for et oppdatert regelverk som ivaretar mattrygghet og miljø og samtidig legger til rette for trygg bruk av nye produkter.

GMO

Regjeringen vil videreføre en restriktiv GMO-politikk som sikrer helse og miljø, og tar hensyn til etikk, bærekraft og samfunnsnytte. Det pekes på at det er viktig at nasjonalt og internasjonalt regelverk motvirker monopollignende tilstander for GMO-teknologien. EU arbeider for å endre regelverket slik at det skal bli lettere for land å begrense eller forby dyrking av GMO nasjonalt. Regjeringen er i ferd med å utvikle dyrkings- og sameksistensregelverk knyttet til eventuell fremtidig dyrking av GMO i Norge.

3 Importvern

Regjeringen poengterer at importvernet er en bærebjelke i norsk landbrukspolitikk. Det er en avgjørende forutsetning for å kunne sikre avsetningen av norske landbruksvarer, oppnå fastsatte priser i jordbruksavtalen og gi inntektsmuligheter for landbruket. De vil arbeide internasjonalt for å sikre et importvern som gjør det mulig å oppfylle målene for norsk landbruk og norsk næringsmiddelindustri.

Det påpekes i meldinga at vi med dagens WTO-avtale kan velge mellom kronetoll og prosenttoll for de viktigste varene. Det vises til at i forvaltningen av tollvernet er det til nå hovedsakelig valgt kronetoll, men at en for enkelte varer har gått over til prosenttoll. Det sies også at for meieriprodukter gir dagens tollsatser begrenset beskyttelse ved kronetoll, men klart høyere beskyttelse ved prosenttoll. Det blir sagt i meldinga at ”Regjeringen vil utnytte handlingsrommet for å føre en nasjonal landbrukspolitikk”.

WTO-forhandlingene blir grundig gjennomgått i meldinga, men en ser det som lite sannsynlig med en WTO-avtale i 2012. Med utgangspunkt i våre mål for landbruks- og matpolitikken anser Regjeringen hovedtrekkene i ”desemberteksten” fra 2008 å være nær grensen for hva Norge kan slutte seg til. Ved en eventuell WTO-avtale vil Regjeringen ta i bruk alle de virkemidler avtalen gir for å sikre norsk landbruksproduksjon og næringsmiddelindustri. Ved en slik avtale må det gis kompensasjon for tap av inntekt.

4 Jordbruksforhandlinger og inntekt

4.1 Inntektsmålsetting

I meldinga argumenteres det godt for viktigheten av å ha gode inntektsmuligheter i jordbruket. Det understrekes at gode inntektsmuligheter er det viktigste virkemiddelet for å nå de jordbrukspolitiske målene. Videre pekes det på at det er en hovedutfordring i jordbrukspolitikken å skape grunnlag for tilstrekkelig lønnsomhet, slik at kompetente utøvere vil utnytte jordbruksressursene til produksjon av varer, tjenester og fellesgoder for samfunnet. Det sies også at over tid er gode inntektsmuligheter avgjørende for om vi fortsatt skal ha en høy vareproduksjon og landbruk over hele landet. Fordi landbruket er i sterk konkurranse med andre næringer og yrkesmuligheter om kompetent arbeidskraft og kapital, sier meldinga at *”Det er nødvendig å legge til rette for inntektsmuligheter i jordbruket som sikrer rekrutteringen til næringen og at målene for landbrukspolitikken kan nås over tid.”*

I meldinga har en formulert følgende inntektsmål:

”Regjeringen vil sikre utøvere i landbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper. Regjeringen vil derfor videreutvikle inntekts- og velferds politikken i landbruket med utgangspunkt i den landbrukspolitikken som er ført etter 2005.”

I påfølgende avsnitt står det:

”Fra 2006 til 2010 var lønnsveksten for andre grupper knapt 21 pst., eller 74.900 kroner. I jordbruket økte inntekten med 57 1/2 pst., eller 91.000 kroner pr årsverk.”

Meldinga drøfter også forhandlingsmaterialet, og konkluderer med at resultatmålet ”Vederlag til arbeid og egenkapital” fortsatt skal benyttes til å måle inntektsutviklingen i jordbrukssektoren.

4.2 Jordbruksforhandlingssystemet

Meldinga drøfter forhandlingssystemet og peker på at det er en naturlig del av den norske samhandlingsmodellen mellom det offentlige og arbeids- og næringslivet. Siden landbruket er med på å legge grunnlag for annen næringsvirksomhet og mange av samfunnsoppgavene har karakter av å være produksjon av fellesgoder som det ikke er noe marked for, er det rimelig at bøndene har rett til å forhandle med samfunnet om vilkårene for denne produksjonen.

Regjeringen slår tydelig fast at den vil videreføre jordbruksforhandlingene og markedsordningene. Samtidig skal samvirkes rolle som avtaker av norske råvarer fra hele landet sikres. Jordbruket skal fortsatt ha ansvar for overproduksjon.

4.3 Budsjettoverføringer

Det vises til at realverdien av budsjettoverføringene er redusert med om lag 30 pst siden 1980. På grunn av de eksternt gitte rammebetingelsene er det satt ambisiøse mål for landbrukspolitikken. I internasjonal sammenheng vil Norge måtte ha et relativt høyt samlet overføringsnivå dersom målene skal kunne nås.

5 Investeringsvirkemidler

Regjeringen identifiserer et stort investeringsbehov og økt gjeldsgrad i landbruket. Ut i fra blant annet dette konkluderes det med at det er behov for et investeringsløft som Regjeringen

vil bidra til gjennom økt satsing på investeringsvirkemidler *innenfor* rammen av jordbruksavtalen.

Regjeringen vil videreføre den regionale handlefriheten som eksisterer i forhold til blant annet fastsetting av satser på investeringstilskuddet innenfor maksimalsatsene. Ordningen med regionale næringsstrategier/BU-strategier videreføres. Ordningen med rentestøtte videreføres.

Avskrivningssatsen for *husdyrbygg* økes fra 4 til 6 pst. Endringen gjennomføres i 2012 og er tatt inn i statsbudsjettet. Effekten av dette er beregnet til 300 millioner kroner pr år. Innenfor det distriktspolitiske virkeområdet innføres det betinget skattefritak for investeringstilskudd og beregningsgrunnlaget for jordbruksfradraget utvides for leie –og kjøreinntekter.

6 Norge som matnasjon

Økt forbrukerfokus

En helhetlig og fremtidsrettet landbruks- og matpolitikk er avhengig av en tydeligere dialog med forbrukerne. Å rette økt oppmerksomhet mot forbrukerne står sentralt i det å styrke matnæringenes konkurransekraft. Det skal etableres flere arenaer der produsenter og forbrukere møtes.

Etablering av råd

For å videreutvikle Norge som matnasjon vil Regjeringen etablere et råd med representanter for verdikjedene for mat, forsknings- og utviklingsmiljøer, helse- og forbrukersiden. Rådet skal se innsatsen på området i sammenheng og vurdere tiltak for i felleskap å utvikle norsk matsektor videre.

Oppfølging av matkjedeutvalget

Regjeringen skal følge opp Matkjedeutvalget. Oppgaven til Matkjedeutvalget har vært å beskrive og vurdere hvilke konsekvenser utviklingen innen matvarekjeden har hatt og vil kunne ha fremover. Utvalget ble bedt om å foreslå tiltak som kan ivareta forbrukernes interesser, samt tiltak som styrker muligheten for åpenhet og tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll.

Utvalget konkluderer med at det har skjedd en betydelig maktforskyving i favør av paraplykjedene i dagligvarehandelen. Det forekommer tilfeller av fullstendig vertikal integrasjon og lavprissegmentet er drivende for hele markedet. Maktforflytning i retning paraplykjedene fører til at samvirkeorganisasjonene får mindre mulighet til å utføre sine samfunnspålagte oppgaver som en del av landbrukspolitikken.

Verdiskaping

Satsing på produksjon av mat med lokal identitet som bygger på det naturgitte og matkulturelle særpreget i regionene skal forsterkes. Slike produksjoner imøtekommer forbrukernes ønsker om større produktmangfold og det fremmer næringsutvikling og verdiskaping regionalt. I tillegg er mat og måltidskulturen med på å skape identitet og attraksjonskraft for reiselivet.

Merkeordningene Nyt Norge og Beskyttede betegnelser er en viktig del av å øke konkurransekraften til norsk mat og bygge omdømme for norsk matproduksjon. Ordningen Beskyttede betegnelser bidrar til verdiskaping lokalt og har et stort potensial i forbindelse med utviklingen av Norges som mat- og reiselivsnasjon.

Det er i ferd med å utvikles matregioner i Norge med basis i regionale initiativ. Regjeringen ønsker at det skal satser videre på regionale samarbeid og vil støtte opp om prosjekter som fremmer omdømmet for norsk mat og matkultur. Matproduksjon og omsetning av mat med lokal identitet skal utnyttes. Dette er i stor grad ivaretatt av Lokalmatprogrammet, men det bør i tillegg til dagens satsing rettes fokus mot bedre innsalgs- og transportløsninger og bedre oversikt over lokalmattilfanget.

Kunnskap, kompetanse og innovasjon

Det skal legges til rette for flere regionale innovasjonssystemer på matområdet med utgangspunkt i klynger og nettverk. Hensikten er å få i gang mer samspill mellom ulike aktører. Samhandling mellom aktører bidrar til kunnskapsdeling om markedsmuligheter, tekniske nyheter, kjennskap og tillit til nye samspillspartnere i regionen.

Kvalitativt gode, lønnsomme og innovative produsenter er avgjørende for videreutvikling av matområdet. FoU-innsatsen skal være relevant for verdikjedene i landbrukets matproduksjon og brukerne skal ha medvirkning i prioriteringen av FoU-innsatsen og få eierskap til ny kunnskap.

Mat og kosthold

Mat- og helsefaget i skolen står sentralt i å bidra til interesse om mat, kosthold og råvarekunnskap. Regjeringen vil styrke mat og helsefaget i grunnskolen gjennom å satse på økt kompetanse hos dem som underviser i faget, bidra til læremiddelutvikling og oppfordre kommunene til å avsette tilstrekkelige ressurser til matinnkjøp. Utfordringen rundt rekruttering til matfagene og kokkeyrket skal vurderes i et nordisk perspektiv.

Innovasjon og næringsutvikling og mat med lokal identitet

Utvikling av mat med lokal identitet har vært den viktigste satsingen for å utvikle nye næringer på matområdet. Det vises til strategien Smaken av Norge (2008) og verdiskapingsprogrammet for mat (videreført som Lokalmatprogrammet). Bedre transportløsninger og bestillingsordninger for butikk og storhusholdning nevnt som viktig.

7 Næringsutvikling - Bygdenæringer

Regionalisering

Det legges opp til at næringsutviklingsmidlene i større grad forvaltes regionalt. Begrunnelsen for dette er blant annet virkemiddelapparatet i ulike regioner har bedre lokalkunnskap, kjenner bedriftene i området og inngår i det regionale innovasjonssystemet som skal støtte opp under virksomhetene og at man i større grad kan få utviklet varer og tjenester basert på regionens fortrinn og potensiale.

Det opprettes Regionale bygdeutviklingsprogram som skal bestå av eksisterende ordninger. Programmet blir tredelt;

- Regionale næringsprogram
Vil bestå av dagens BU-midler og styrkes gjennom omdisponering av midler fra nasjonale program til regionalt nivå. Spesielt vil investeringer gis økt prioritet.
- Regionale miljøprogram
Videreføres, men med et forsterket klimaformål
- Regionalt skog- og klimaprogram

Skal bestå av tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering og tilskudd til skogsveier og drift med taubane og hest.

Det ønskes en klarer ansvarssdeling mellom det sentrale virkemiddelapparatet og det regionale. Ansvar for å lede arbeidet med å utvikle og gjennomføre programmet legges til Fylkesmannen. Arbeidet skal skje i nært samarbeid med det regionale partnerskapet.

De faglige møtearenaene for inn på tunet, bioenergi, reiseliv og økologi legges ned til fordel for dialogmøter som myndighetene inviterer til ved behov.

Bygdenæringer

Regjeringen mener bygdenæringer er et godt begrep for tilleggsnæringer i landbruket. En rekke næringer defineres inn som bygdenæringer. Behovet for mer kunnskap om disse næringene er stort og en vil vurdere metodene som anvendes for å dokumentere bygdenæringenes betydning. Siktemålet er økt kunnskap om økonomi og sysselsetting innenfor enkelt næringer og betydningen av bygdenæringene samlet sett.

Tettere samspill – fokus på entreprenørskap, nettverk, innovasjon og kunnskap

Det legges opp til et tettere samspill mellom næringen, virkemiddelapparat, myndigheter, rådgivning- og kunnskapsmiljø og kapitalmarkeder for å støtte opp om lokal skaperkraft og potensial i hele landet. Dette skal blant annet gjøres gjennom følgende innsatsområder: a) Tilrettelegging for entreprenørskap, b) Nettverk og innovasjonssystem, c) Kunnskapsformidling, d) Samarbeid og synergier mellom landbruk og andre sektorer, e) Kommunen som førstelinjetjeneste

Videreutvikling av virkemiddelsystemet

Regjeringen legger opp til at landbruket i større grad skal kunne ta del i de generelle bedriftsrettede virkemidlene som blant annet Innovasjon Norge forvalter. Det vises blant annet til etablereropplæring, ARENA og FRAM programmene og vertskapskurs rettet mot reiselivet.

Regjeringen ønsker å forenkle virkemiddelsystemet gjennom færre ordninger over LUF. Det blir mer generelle og bredere ordninger. Målet er å få bedre muligheter for å målrette midler mot prioriterte områder ut fra varierende behov, utfordringer og muligheter. Det fremheves at politikken ikke låses til de næringene som betyr mye i dag, men blir ”dynamisk” innrettet slik at man ivaretar rom for initiativ og utvikling i de næringene som hittil er uoppdaget eller lite kjent.

Samarbeid med næringen

Det er et gjennomgående tema at man ønsker en tett dialog med næringsaktørene. I meldingen heter det blant annet:

”Departementet vil legge til rette for et godt samarbeid med næringsaktørene i landbruket slik at det utarbeides omforente strategier innenfor RNP. I dette arbeidet skal landbruksnæringen involveres med sikte på identifisering av lokale og regionale utfordringer og muligheter. Næringen skal også involveres i drøftingen av hvordan programmets midler på et overordnet nivå skal innrettes slik at de best mulig støtter opp under lokale og regionale muligheter.”

Juridiske rammevilkår

Det foreslås å videreføre prinsippene i Landbruk Plussrundskrivet T-1443. Kommunene har gode muligheter for å tilrettelegge for gårdtilknyttet næringsvirksomhet som ligger utenfor

planformålet LNFR. Regjeringen mener reguleringsplaner kan også være et egnet virkemiddel for større og/ eller konfliktfylte tiltak.

8 Landbruk over hele landet

”Regjeringen vil at det skal legges til rette for en variert bruksstruktur over hele landet.[.... det skal være plass til både mindre bruk med ulike inntektskombinasjoner og større bruk.”

Det understrekes den nære sammenhengen det er mellom målet om økt matproduksjon og at en har et aktivt landbruk i hele landet. Derfor ønsker en å utnytte ressursene i alle deler av landet både for å øke matproduksjonen og for å nå miljømålene i landbrukspolitikken. Landbruket har fortsatt en sentral posisjon i målet om å sikre og bidra til bosetting og sysselsetting i distriktene.

For å sikre at de totale arealressursene i landet utnyttes på best mulig måte slås det fast at den geografiske produksjonsfordelingen skal opprettholdes. Regjeringen vil styrke distriktsprofilen i produksjonstilskuddene og målrette dem bedre mot områder hvor utviklingen i jordbruket er bekymringsfull i forhold til å oppnå målet om et aktivt landbruk over hele landet. De peker spesielt på Vestlandet (unntatt Rogaland), Agder/Telemark, fjellområdene og Nord-Norge. En vil spesielt se på den geografiske differensieringen i driftstilskuddet (i dag satsforskjeller mellom Jæren, Sør-Norge ellers og Nord-Norge). Det blir også signalisert at Landbruks- og matdepartementet (LMD) skal vurdere soneinndelingen for ulike støtteordninger. For å bidra til at det er den aktive driveren som mottar støtte foreslås det å flate ut strukturen i satsene for arealtilskudd, men at strukturkompensasjonen overføres driftstilskuddene og tilskuddene basert på dyretall.

Regjeringen viser til at beiting i utmark er et viktig bidrag til selvforsyningen. Bruken av beitebruksplaner skal videreføres. Det vises til at rovviltforliket 2011 øker handlingsrommet for måloppnåelsen om både vern av rovvilt og næringsmessig beitebruk. I rovviltområdene skal det fortsatt satses på endret driftsopplegg eller omstilling til annen produksjon. Regjeringen vil legge til rette for forsvarlig forutsigbarhet for levedyktig næringsdrift basert på utmarksbeite.

Melk

Regjeringen viser til ny forskrift for kvoteordningen for melk der en legger til grunn at dagens samdriftsregler videreføres også for samdrifter under 400.000 liter. De påpeker likevel at det fortsatt er grunnlag for å forenkle kvotereguleringen ytterligere og at et hovedprinsipp må være likebehandling av like bruk uavhengig av organisasjonsform. Regjeringen skal jobbe videre med sikte på felles/liket kvotetak for samdrifter og enkeltbruk og annen harmonisering av regelverket som avvikling av særskilt antalls- og avstandsbegrensninger for samdrifter. Det vises også til harmoniseringen av tilskudd til samdrifter i 2004 og regjeringen tar sikte på å videreføre dette i årene som kommer.

Korn

Regjeringen anerkjenner kornproduksjonen som sentral for matproduksjonen, men mener det er en utfordring å legge til rette for økt norsk kornproduksjon. De peker på at økt produksjon kan skje både gjennom å ta vare på og øke kornarealet og gjennom økt arealproduktivitet. For å få høyere avlinger mener de at sortsutviklingen må fortsette, kunnskapene heves, det må investeres i jorda i form av grøfing og kalking. Meldinga følger ikke opp med konkrete virkemidler. Kornprisen er diskutert, og det blir uttrykt at økt kornpris må avveies mot hensynet til

økte kostnader i husdyrholdet og at miljøhensyn taler for noe mer grasbasert husdyrhold og beitearealer i kornområdene.

Det skal utredes nasjonalt beredskapslager for matkorn. (en ordning for beredskapslagring av såkorn er allerede besluttet i årets jordbruksavtale).

Poteter, frukt, bær og grønnsaker

Regjeringen mener en må utnytte det naturlige produksjonsgrunnlaget, og viser til at det de senere år er satset offensivt for å øke norsk produksjon. Det er mål om at produksjonen av poteter og grønnsaker bør dekke dagens andel av forbruket og at konserver-industrien fortsatt skal bruke norske råvarer. Gjennom FoU-tiltak og verdiskapingsprogrammet skal det legges til rette for vellykkede satsinger.

9 Miljø

9.1 Miljø og arealressurser i landbruket

Det slås fast at bærekraftig forvaltning av økosystemene må ligge til grunn for norsk landbruks- og matpolitikk. Produksjonen må tilpasses naturgitte forutsetninger i alle deler av landet. Landbruket må ta sin del av ansvaret for å redusere egen forurensning og klimagassutslipp, samt stanse tapet av naturmangfold. Økning i matproduksjonen må gjennomføres uten å ødelegge ressursgrunnlaget for fremtidige generasjoner. For å sikre at økt produksjon og geografisk produksjonsfordeling ikke fører til belastning utover naturens tålegrenser, skal juridiske og økonomiske virkemidler sette miljøbegrunnede rammer for norsk jordbruksproduksjon

Regjeringen vil ivareta naturmangfoldet, legge til rette for jordbrukets produksjon av miljøgoder og begrense miljøbelastningen fra jordbruket bl.a. gjennom å videreutvikle dagens økonomiske virkemidler og forvaltningen av disse. *”Det er viktig at tilskuddsordningene i landbruket også ivaretar hensynet til naturmangfold, kulturminner og andre viktige miljøverdier. De omforente miljømessige føringene, samt hensynet til naturmangfoldloven, vil bli innarbeidet i tilskuddsordningene ved revisjon av disse, der det er relevant”* (Kap 9.3 Økonomiske miljøvirkemidler).

Regjeringen vil bygge videre på og forstreke dagens modell hvor økonomiske miljøvirkemidler forvaltes på tre ulike forvaltningsnivåer (nasjonalt miljøprogram, RMP og SMIL). Det begrunnes med at dette gir lave forvaltningskostnader og rom for målrettede tiltak.

Det understrekes at det har vært et mål å spre husdyrproduksjonen. At man i dag har enkelte områder med forurensningsutfordringer knyttet til høy dyretetthet har kommet på tross av politikken, ikke på grunn av den. Bruk av forskrifter og økonomiske virkemidler skal bidra til å håndtere de negative miljøeffektene den geografiske produksjonsfordelingen bidrar til.

Regjeringen vil vurdere behov for endrede juridiske og økonomiske virkemidler for fortsatt å redusere jordbrukets miljøbelastning med gjødsling.

Regjeringen vil videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for oppfølging av vannforskriften gjennom forskning og overvåking. Tiltak for ytterligere å redusere avrenning og vannforurensning vil videreføres gjennom forskrifter og økonomiske virkemidler i de regionale miljøprogrammene i jordbruket. Kostnadene skal i utgangspunktet bæres av forurenser i samsvar med ”forurenser betaler” prinsippet.

Regjeringen vil utarbeide en meldning til Stortinget om avfall. Miljøverndepartementet har gitt KLIFF i oppdrag å vurdere behovet for og potensialet for virkemidler for forebygging av matavfall. Regjeringen forventer at aktørene i verdikjeden bidrar til å redusere mengden nyttbart matavfall med 25 % innen 2015. Regjeringen vil komme tilbake med nærmere vurdering omkring matavfall i stortingsmeldingen om avfall.

Det er potensial for målkonflikter knyttet til mål om økt matproduksjon og miljøhensyn. Meldinga understreker at det i slike tilfeller ikke er et aktuelt alternativ å fjerne ett av målene.

9.2 Økologisk landbruk

Det vises til at økologisk matproduksjon gir positive effekter for miljøet gjennom bl.a. å redusere bruken av ikke-fornybare ressurser og alternativer til kjemisk plantevern. Norge er på linje med EU når det gjelder andel økologisk drevet jordbruksareal. Regjeringen mener økologisk landbruk har en spyspissfunksjon som kan bidra til å fremme et mer miljøvennlig jordbruk generelt. I tillegg er økologisk landbruk viktig for å sikre forbrukeren et produktmangfold. Målet om 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2020 videreføres. Det vektlegges at forbruksøkningen skal skje på basis at norske varer for de produkter det er forutsetning for å produsere i Norge. Det er vist til Handlingsplanen ”Økonomisk, agronomisk – økologisk” av 2009 for hvordan målene kan nås. Regjeringen støtter opp om nytt felles merke i EØS-området, men viser til at nasjonale merker som Ø-merket kan benyttes i tillegg.

10 Klima og energi

10.1 Klima

Klimautfordringene blir omtalt flere steder i meldinga. Regjeringen viser til St. meld. nr. 39 (2008-2009) ”Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen”. Når det gjelder spesifikke tiltak knyttet til klima og vises det til den kommende klimameldingen som Regjeringen skal fremme i løpet av våren 2012.

Erosjon og grøfting, jordarbeiding

Erosjon på jordbruksarealer er også en utfordring knyttet til et våtere og mildere klima. For å forebygge dette er det viktig å opprettholde en god jordstruktur og et godt dreneringssystem. I tillegg til å hindre erosjon vil det bidra til lavere utslipp av lystgass (en sterk drivhusgass) fra jordbruksjorda, og det gir bedre vekstvilkår for plantene og dermed høyere avlinger. Vedlikehold av jordstruktur og et godt dreneringssystem er en naturlig del av den vanlige jordbruksaktiviteten og en forutsetning for langsiktig avkasting fra arealene.

Det er videre tatt opp:

- Optimalisert gjødsling og jordarbeiding
- Økt karbonlagring i jord
- Økt karbonlagring i skog og tre

Klimakur 2020

Utredningen Klimakur 2020 har synliggjort en rekke virkemidler som kan gjøre det mulig å innfri sektormålsettingen fra klimaforliket i 2008, samtidig som jordbruksproduksjonen holdes oppe. Utredningen vil, sammen med eventuelle andre tiltak, bli vurdert i Regjeringens nye klimamelding som er planlagt fremlagt våren 2012. Klimakur 2020 inneholder en rekke sektorrapporter, inkludert for jordbruk og skogbruk, som vurderer tiltak og kostnader knyttet til tiltakene. Landbruksrapportene bygger delvis på St.meld. nr. 39. Klimakur 2020 viser at kost-

nadene ved tiltakene er høyere enn tidligere antatt. Biogass er et tiltak som kommer ut med høyere kostnader i Klimakur 2020 enn i tiltaksanalysen fra 2007 som St.meld. nr. 39 bygger på. I Klimakur 2020 fremmes produksjon av biokull og lagring i jordbruksjord som et nytt tiltak, men kostnadseffektiviteten er usikker pga. lite sammenligningsgrunnlag.

10.2 Energi

Bioenergimålet om økning av 14 Twh og mulighetene til å oppnå dette blir bredt omtalt under skogbrukskapitlet. Energiproduksjonen knyttet til skog og spesielt GROT (greiner og topper) blir understreket, men det foreslås ikke virkemidler.

Det er tatt opp:

- Energibruk i veksthus
- Forskning på bioenergi og biodrivstoff
- Småkraft
- Vindkraft
- Vedproduksjon

11 Areal og eiendomspolitikken

11.1 Arealgrenser i odels- og konsesjonsloven.

Lovendringene fra 2009 ligger fast, altså ingen endringer i arealgrensene for odelseiendom og konsesjonsloven.

11.2 Eierform

Regjeringen har fortsatt som sentralt mål at eier og bruker skal være samme person, basert på personlig eierskap som en stabil og rasjonell eierform.

Ved søknad om konsesjon til aksjeselskap må kommunene foreta en konkret vurdering. Selskapets formål med ervervet vil her være det sentrale. Det bør vurderes å stille vilkår og man bør unngå erververe som har kapitalplassering som formål.

11.3 Odelsloven, innsnevring av odelskretsen og odelsfrigjøring

Odelskretsen

I dag har odlerens etterkommere odelsrett, dersom foreldre, besteforeldre eller søsken av foreldre har eid eiendommen med odel.

I Meld. St. 9 (2011-12) s. 268 fremgår følgende:

”Odelsretten er tradisjonelt en slektsrett. Dagens odelskrets bygger på dette. Slekts- tankegangen er i dag ikke like framtrødende som før – kjernefamilien er den vanligste familieformen. Overdragelse av landbrukseiendom skjer i stor grad innenfor nær familie. Dette innebærer at den vide kretsen av odelsberettigede i hovedsak har praktisk betydning dersom familien velger å selge til en uten odelsrett. I slike tilfeller må det gjennomgående legges til grunn at de odelsberettigede har liten tilknytning til eiendommen. Det framstår ikke som rimelig at odelsberettigede med fjern tilknytning til eiendommen skal kunne kreve eiendommen løst på odel når familien har valgt å selge den til en utenfor odelskretsen.”

På denne bakgrunn ønsker Regjeringen å endre odelsloven, slik at bare barn av nåværende og tidligere odelsberettigede eiere skal ha odelsrett.

En innskrenking av odelskretsen må imidlertid vurderes opp mot Grunnlovens § 107, som forbyr opphevelse av odels- og åsetesretten. Forslaget må dessuten vurderes opp mot forbudet i Grunnlovens § 97, mot å gi en lov tilbakevirkende kraft. Regjeringen vil foreta en grundig vurdering av spørsmålet, og lovforslag vil bli sendt på høring.

Odelsfrigjøring

Saker om odelsfrigjøring er ressurskrevende og bygger på en sammensatt og skjønnsmessig avveining. Som følge av innskrenking i kretsen mener Regjeringen at det ikke lenger vil være noe stort behov for odelsfrigjøring og forslår derfor å oppheve ordningen.

11.4 Jordleieavtaler

Etter dagens regler skal avtale om jordleie inngås for minimum 10 år. Utleier kan ikke si opp slik avtale, med mindre det foreligger mislighold. Det har vist seg at reglen om 10 års bindingstid er for lite smidig, og det forslås at bindingstiden reduseres til 5 år. Videre legges det opp til en mer lempelig praktisering der det drives med vekstskifte, og i de tilfeller der eiendommen skifter eier.

11.5 Delingsforbudet og prisregulering for landbrukseiendom

Regjeringen ønsker raskere omsetningstakt av landbrukseiendommer for å kunne slippe til friske krefter på eiersiden. Dette vil bidra til at fornyelses- og investeringstakten øker, og at ubebodde eiendommer blir brukt til bolig. For å oppnå disse målene, foreslås følgende tiltak:

Liberalisering delingsforbudet i jordloven:

”Regjeringen vil endre praksis i forbindelse med deling av landbrukseiendom, og departementet vil arbeide med løsninger som åpner for enklere fradeling, men som samtidig tar høyde for de utfordringer som gjør seg gjeldende i spørsmål om deling av landbrukseiendom. I den forbindelse er det sentralt at om selgeren ønsker å beholde bygninger og tun, må det stilles vilkår om at jord, skog og utmark selges som tilleggsareal til nærliggende bruk i drift.”

Meldingen drøfter fordeler og ulemper med prisreguleringen:

”Departementet har derfor etter en samlet vurdering kommet til at reglene om pris kontroll bør beholdes. Det er samtidig ønskelig at flere landbrukseiendommer kommer ut på salg. Departementet vil derfor vurdere en ytterligere heving av beløpsgrensen for hvilke eiendommer som ikke skal undergis priskontroll”

Beløpsgrensen er i dag 1,5 mill. kroner.

12 Skogbruk

Landbruksmeldingen innebærer en videreføring av gjeldende skogpolitikk. Det gis klare signaler om at det skal legges til rette for økt hogst. Regjeringen uttrykker klart at den vil legge til rette for økt bruk av tre, økt bruk av skogsråstoff til bioenergi, økt bærekraftig avvirkning og uttak av biomasse, og utvikle skogbrukets infrastruktur og bygge opp skogressursene. Bærekraftig skogbruk med hogst, planting og stell er god klimapolitikk, god næringspolitikk og god miljøpolitikk

Regjeringen vil:

- legge til rette for økt bruk av tre, herunder utrede trebruk i statlig sektor under ledelse av Statsbygg.
- legge til rette for økt bruk av skogråstoff til bioenergi og arbeide for å utvikle storskala pilotprosjekter for biovarme nær viktige befolkningskonsentrasjoner
- møte eventuell økt etterspørsel etter råstoff fra skogen med økt bærekraftig avvirkning og uttak av skogbiomasse.
- utvikle skogbrukets infrastruktur innenfor rammene av målrettede miljøhensyn og ivaretagelse av naturmangfoldet, for å gi bedre adkomst til skogressursene som grunnlag for økt skogbasert verdiskaping.
- styrke oppbyggingen av skogressursene og andre tiltak som også kan ta vare på og utvikle karbonlageret på norske landarealer videre, innen miljømessig akseptable rammer
- legge til rette for økt bruk av skogen som arena for styrket helse og velferd ved å initiere samarbeid mellom skogeiere, frivillige organisasjoner og myndigheter, herunder bl. a. økt vekt på skog i Inn på tunet-prosjektet.
- legge til rette for en mer målrettet miljøinnsats i skogbruket, herunder styrke kunnskapen om natur- og kulturverdier i skog og styrke ivaretagelse av slike verdier i forbindelse med planlegging og drift, miljøregistreringer, frivillig vern, samarbeidsavtaler og bruk av de nye virkemidlene i naturmangfoldloven. Jf også St. meld. nr 39 (2008-2009).
- sammenstille og offentliggjøre kunnskap om tilstand og utviklingstrekk for skog- og miljøverdier i en årlig rapport «Bærekraftig skogbruk -næring og miljø».

Bioenergi

Satsingen på bioenergi er en del av Regjeringens politikk for økt produksjon av fornybar energi og energiomlegging. Allerede i St.meld. nr. 34 (2006-2007) *Norsk klimapolitikk* ble bioenergi trukket fram som et viktig element i å redusere klimagass-utslippene fra energiproduksjon.

I meldinga er det fokus på:

- GROT
- Skogsgjødsling i klimameldinga
- Utrede etablering av skog
- Vurdere gjeninnføring av forbud mot hogst av ungskog
- Skogen i klimasammenheng ”*I et langsiktig perspektiv vil bærekraftig skogforvaltning som tar sikte på å øke skogens karbonlager, samtidig som det årlig produseres virke til tømmer, fiber og bioenergi, gi størst klimaeffekt*”.
- Videreføre bioenergiprogrammet
- Kystskogbruket
- Revidere regelverket knyttet til skogsveier

13 Reindrift

Samisk reindrift bidrar til et levende landbruk i hele landet gjennom beitebruk i fjellområder og utmark, og har et stort potensial for økt verdiskaping. Regjeringen vil fremme næ-

ringsvirksomhet basert på reindriftens eksisterende ressurser. Regjeringen vil at de mulighetene som reindriften har til aktiv deltakelse og innflytelse gjennom reindriftsloven av 2007, blir fullt ut utnyttet. Nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urfolk og minoriteter, pålegger staten et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at denne næringen kan opprettholdes og utvikles. Det kan også være nødvendig å vurdere tiltak som av den enkelte reiseier kan oppleves som negative, men som vil være avgjørende for at næringen kan opprettholdes som bærekraftig både på kortere og lengre sikt.

Tilgang på beiteareal og et reintall som er tilpasset beitegrunnet gir økologisk bærekraft, og er helt avgjørende for at næringen også skal være økonomisk og kulturelt bærekraftig.

Regjeringen vil:

- bygge reindriftspolitikken på en tredelt målsetting om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft der økologisk bærekraft står særlig sentralt.
- sikre en bærekraftig reindrift gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon, i områder med for høyt reintall må reintallet reduseres.
- forsterke næringsaspektet i de reindriftspolitiske virkemidlene.
- legge til rette for en god dialog mellom reindriften og andre samfunnsinteresser i de ulike reinbeite-områdene.
- fremme forslag om å gi jordskifteretten kompetanse til å avklare rettighetsmessige forhold internt i reindriften.
- invitere næringen til et samarbeid om reiselivsbasert næringsvirksomhet og program for bl. a. læringsbaserte tjenester i reindriften.
- sørge for at reindriftsavtalens virkemidler støtter opp om en velordnet næringsvirksomhet i tråd med reindriftsloven av 2007.
- forenkle og effektivisere den offentlige forvaltningen av reindriften i Norge.

14 Rekruttering og kunnskap

Meldinga slår fast at god rekruttering, et høyt kunnskapsnivå og videreutvikling av kunnskapssystemene er avgjørende for at landbruks- og matsektoren skal nå de landbrukspolitiske målene.

14.1 Rekruttering og likestilling

Regjeringen er opptatt av å bedre rekrutteringen til landbruket og tilhørende industri. Man vil arbeide aktivt med å følge opp likestillingsstrategien og videreutvikle virkemiddelssystemet med sikte på økt likestilling og økt deltakelse fra kvinner i landbruks- og matsektoren.

- Gode inntektsmuligheter, investeringsordninger og velferdsordninger er avgjørende for rekrutteringen til jordbruksnæringen
- De kvaliteter som ligger i Bygde-Norge må synliggjøres for å styrke rekrutteringen til landbruksyrkene
- I arbeidet med å sikre landbruk og industri kompetent arbeidskraft må begge kjønn gis samme muligheter for å ta del i sektorens mange yrkesmuligheter og karrierevalg

14.2 Kompetanse og utdanning

LMD har et særlig ansvar for å utrede sektorens kompetansebehov og formidle disse til Kunnskapsdepartementet og utdanningsinstitusjonene. Dette krever særlig oppmerksomhet rundt landbruksutdanningen allerede i ungdomsskolen, til videregående nivå gjennom utdanningsprogram naturbruk, på fagskolenivå og i høyere utdanning. Meldinga innfører begrepet ”kunnskapsbasert bioøkonomi” for sektorer som produserer og utnytter biologiske ressurser.

- Fylkeskommunenes ansvar for rekruttering, likestilling og kompetanseheving, sammen med ansvaret for videregående skole og fagskole gir gode muligheter for å utvikle en helhetlig utdannings- og kompetansepolitikk ut fra regionale behov
- Strukturen og innholdet i landbruks- og gartnerutdanning i videregående skole skal evalueres, bl.a vurdere behov for større fleksibilitet og mulighet for yrkespraksis i utdanningsløpet, muligheter for kryssløp og vurdering av lærebedrifter
- En skal åpne for forsøksordninger med yrkesutdanning for agronom og gartner med to år i skole og to år i godkjent lærebedrift
- Faglig råd for naturbruk vil spille en viktig rolle i det videre arbeidet med utviklingen av agronom- og gartnerutdanningen
- Fagskoletilbud/-behov skal kartlegges og en skal se utvikling av fagskoletilbud i sammenheng med utvikling i videregående opplæring
- Det er behov for personer med høyere landbruksfaglig kompetanse og en vil vurdere tiltak for å øke rekruttering til høyere landbruksfaglig utdanning
- Mange går inn i landbruket i voksen alder, dette gir behov for etter- og videreutdanningskurs innen landbruksfagene og for agronom- og gartnerutdanning tilrettelagt for voksne

14.3 Forskning

Regjeringen ser særlig behov for å prioritere forskningsmidler til følgende innstatsområder:

- Bærekraftig produksjon av nok og trygg mat for å møte nasjonale utfordringer (særlig for å øke avlingspotensialet i kornproduksjonen)
- Klima og utslippsreduksjoner, tilpasninger, samt fornybar energi
- Innovasjon og konkurransevne i landbruks- og matsektoren
- Kunnskapsutvikling for forvaltningen

Det skal utredes en mulig fusjon mellom Bioforsk, NILF og Norsk institutt for skog og land-skap.

15 Forenkling og forvaltning

De overordnede målene for landbruks- og matpolitikken gjør det nødvendig med et omfattende virkemiddelapparat. Samtidig må målene nås mest mulig effektivt. Det er viktig at de landbruks- og matpolitiske virkemidlene videreutvikles på en slik måte at de blir enklere å forholde seg til for de næringsdrivende, forvaltningen og samfunnet for øvrig. Regjeringen vil videreføre arbeidet med forenklinger av de landbruks- og matpolitiske virkemidlene og foreta en nærmere vurdering av landbruks- og matforvaltningens struktur, rollefordeling og organisering.

Regjeringen har som mål at det skal oppnås betydelige forenklinger på flere sentrale områder

av de landbruks- og matpolitiske virkemidlene. Mindre detaljstyring og regulering vil stå sentralt, og det må aksepteres at omlegging av virkemidler i noen grad vil kunne slå ulikt ut. Forenklingsarbeidet vil bli basert på en del prinsipper:

- Forenkling må inngå i all utvikling av ny politikk.
- Forenkling samtidig som at målene i landbruks- og matpolitikken skal nås, forutsetter avveining av målene og streng prioritering i forhold til disse.
- Brukernes oppfatning av hva som er forenkling er viktig.
- Partene i jordbruksforhandlingene og reindrifftsforhandlingene må ta et større ansvar for å oppnå forenklinger. Forenkling skal inngå som en sentral målsetting i ethvert oppgjør.
- Dersom forenklingsforslag eller målretting er til nytte for en gruppe og til ulempe for en annen, må avgjørelsen baseres på en helhetsvurdering. Det må vurderes om det er behov for overgangsordninger.